

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ
НАН УКРАЇНИ**

**ОБ'ЄДНАННЯ ПРОМИСЛОВЦІВ І ПІДПРИЄМЦІВ ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ - РЕГІОНАЛЬНЕ
ВІДДІЛЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «УКРАЇНСЬКИЙ СОЮЗ
ПРОМИСЛОВЦІВ І ПІДПРИЄМЦІВ»**

**МОНІТОРИНГ І КОМЕНТАРІ
ДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ
У СФЕРІ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ**

жовтень 2017 р.

Харків, 2017

Зміст

1. Нормативно-правові акти, які прийняті у жовтні 2017 р.	4
2. Нормативно-правові акти, які набрали чинності у жовтні 2017 р.	12
3. Практика дерегулювання економіки України	14
4. Перспективне законодавство	19
5. Оцінка якості проведення АРВ проектів нормативно-правових актів	28

Методологія дослідження

Моніторинг законодавчих та нормативно-правових актів в сфері регуляторної політики – один з проектів НДЦ ІПР НАН України в сфері науково-експертної та експертно-аналітичної діяльності, який започаткований з січня 2014 року та передбачає щомісячне оприлюднення результатів.

Метою Моніторингу є відстеження та оперативний аналіз змін в законодавстві та нормативно-правовому забезпеченні в сфері регуляторної політики та дерегулювання економіки.

Аналіз законодавчих та нормативно-правових актів здійснюється за такими напрямками:

1) реєстраційна система; 2) адміністративні послуги, дозвільна система та ліцензування; 3) податкова політика та адміністрування податків; 4) зовнішньоекономічна діяльність; 5) бюджетна система та міжбюджетні відносини; 6) контрольно-перевірочна діяльність; 7) банківська діяльність; 8) публічні закупівлі.

Методологія аналізу законодавчих та нормативно-правових актів передбачає ідентифікацію їх впливу на діяльність громадян та/або суб'єктів господарювання, порівняння нової редакції аналізованої норми з попередньою; ідентифікацію результативності відповідних змін з відокремленням позитивних наслідків та потенційних недоліків (ризиків). При оцінці очікуваної результативності враховується зменшення або збільшення корупційних ризиків, кількості процедур, витрат часу та коштів громадянами та суб'єктами господарювання на отримання відповідної адміністративної послуги, а також доцільність використання конкретного інструмента порівняно з можливими альтернативами.

Моніторинг включає 4 основних розділи: 1) аналіз нормативно-правових актів, прийнятих у відповідному місяці; 2) перелік нормативно-правових актів, які набирають чинності у відповідному місяці; 3) інформація щодо практики дерегулювання в Україні та окремих регіонах, результати експертних опитувань щодо сприйняття дієвості регуляторної політики та дерегулювання, досвід роботи місцевих органів тощо); 4) оцінку якості проведення АРВ проектів нормативно-правових актів, які були розроблені регуляторними органами в поточному місяці.

1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ, ЯКІ БУЛИ ПРИЙНЯТІ У ЖОВТНІ 2017 р.

1.1. Реєстраційна сфера

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного демографічного реєстру та надання з нього інформації, взаємодії між уповноваженими суб'єктами, а також здійснення ідентифікації та верифікації» від 18 жовтня 2017 р. № 784 (набуло чинності з 18.10.2017 р.)

Коментар: Відповідно до частини третьої статті 4, частин третьої та четвертої статті 11, статті 12 Закону України "Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус" Уряд затвердив порядок ведення Єдиного державного демографічного реєстру та надання з нього інформації, взаємодії між уповноваженими суб'єктами, а також здійснення ідентифікації та верифікації.

Метою ведення Реєстру є ідентифікація особи для оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсними та знищення документів, а також ведення обліку інформації про реєстрацію місця проживання чи місця перебування особи.

Реєстр складається з головного та резервного обчислювальних центрів і вузлів уповноважених суб'єктів (п. 14 Порядку).

Уповноважені суб'єкти є розпорядниками відомчих інформаційних систем у межах, визначених Законом України "Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус".

Передбачено, що внесення до Реєстру інформації про особу та видані їй документи здійснюється уповноваженими суб'єктами у разі:

- оформлення документів, якщо на цей час зазначену інформацію не внесено до Реєстру або змінено;
- реєстрації місця проживання чи місця перебування;
- реєстрації актів цивільного стану;
- за бажанням особи, якщо інформацію про неї не внесено до Реєстру.

Згідно з п. 9 Порядку у разі коли інформація про особу вноситься до Реєстру вперше, проводиться ідентифікація особи, після завершення якої автоматично формується унікальний номер запису в Реєстрі та фіксуються час, дата та відомості про особу, яка оформила заяву-анкету (в електронній формі). Унікальний номер запису в Реєстрі є незмінним.

Внесення до Реєстру прізвища, ім'я, по батькові (у разі наявності) особи, її місця народження, місця проживання чи місця перебування здійснюється безоплатно українською мовою та латинськими літерами відповідно до правил транслітерації.

Забороняється вимагати від осіб персональні дані, що свідчать про етнічне походження, расу, політичні, релігійні чи інші переконання, звинувачення у скоєнні злочину або засудження до кримінального покарання, а також дані щодо здоров'я або статевого життя. Дані про стан здоров'я та про засудження до кримінального покарання можуть вимагатися лише у разі, коли вони є підставою для видачі документа, що посвідчує особу (п. 14 Порядку). Інформація, що потрапляє до Реєстру, є конфіденційною, а її нерозголошення гарантується державою. Однак у передбачених законодавством випадках і лише в інтересах нацбезпеки, економічного добробуту та захисту прав людини або за згодою самої особи можливе надання інформації, відомостей або інших персональних даних про особу, що містяться в Реєстрі.

Отримання інформації відбувається за запитом у паперовій або електронній формі, а також шляхом надання доступу до Реєстру або надання відповіді на запит програмними засобами Реєстру (п. 18 Порядку). Також, п. 24 Порядку передбачено, що кожна особа, персональні дані якої (інформацію про яку) внесено до Реєстру, має право на безоплатне отримання Довідки про внесення інформації до Реєстру та видані документи, а також від уповноважених суб'єктів повідомлення про кожен випадок звернення щодо передачі інформації про неї з Реєстру. Зазначена довідка видається на підставі заяви та за умови пред'явлення документа, що посвідчує особу.

Державна міграційна служба як розпорядник Єдиного державного демографічного реєстру вживає заходи щодо:

технічного і програмно-технологічного супроводження бази даних, обслуговування спеціального обладнання головного та резервного обчислювальних центрів Реєстру

технічної підтримки спеціального програмного забезпечення (обслуговування, розроблення, модернізації (оновлення) програмного забезпечення)

інформаційної і технічної підтримки користувачів та інформаційного забезпечення уповноважених суб'єктів Реєстру, шляхом укладення відповідних угод (договорів) з державним підприємством “Документ”

Установлено, що граничний норматив рентабельності послуг з адміністрування Реєстру не перевищує 10 відсотків вартості:

технічного і програмно-технологічного супроводження бази даних, обслуговування спеціального обладнання головного та резервного обчислювальних центрів Реєстру

технічної підтримки спеціального програмного забезпечення (обслуговування, розроблення, модернізації (оновлення) програмного забезпечення)

Таким чином, прийнятий порядок визначає процедурні питання ведення Реєстру, порядок надання інформації з нього, порядок видачі довідки про внесення інформації до Реєстру та видані документи, визначення її форми, а також процедуру здійснення ідентифікації та верифікації осіб при занесенні інформації до Реєстру та видачі відповідних документів.

Основним ризиком введення Порядку те, що окремі його положення не відповідають Конституції України й ратифікованим Україною міжнародним договорам та несе суттєву загрозу правам людини, зокрема праву на приватність.

1.2. Адміністративні послуги, дозвільна система та ліцензування

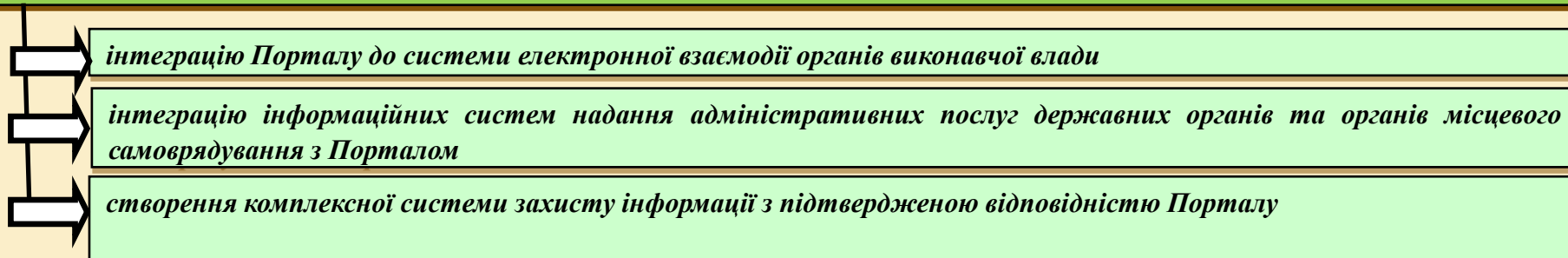
Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення розвитку електронного урядування у сфері надання адміністративних послуг» від 4 жовтня 2017 р. № 770 (набула чинності 04.10.2017 р.)

Коментар: Відповідно до частини сьомої статті 20 Бюджетного кодексу України Уряд затвердив Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення розвитку електронного урядування у сфері адміністративних послуг.

Цей Порядок визначає механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті Мінекономрозвитку України за програмою «Розвиток електронного урядування у сфері надання адміністративних послуг». Головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним виконавцем бюджетної програми є Мінекономрозвитку України.

Бюджетні кошти використовуються з метою надання адміністративних послуг в електронній формі та доступу суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги шляхом розширення функціональних можливостей та забезпечення функціонування Єдиного державного порталу адміністративних послуг.

Бюджетні кошти спрямовуються на:

Введеними змінами зазначено, що операції за кредитним договором з МФО уповноважений банк буде проводити відповідно до умов самого договору, а трансграничні операції (у тому числі за рахунок купленої іноземної валюти) буде дозволено проводити без реєстрації в Національному банку.

Таким чином, внесені зміни мають сприяти збільшенню кількості проектів, які фінансуються за рахунок структурування та адміністрування як з боку МФО, так і вітчизняних позичальників. Крім того, надання резидентам можливості залучати кредити від МФО сприятиме поліпшенню інвестиційного клімату і залученню іноземних інвестицій в реальну економіку. В той же час, скасування умови обов'язкової реєстрації трансграничних операцій в Національному банку може спричинити збільшення випадків шахрайства та валютних махінацій з боку уповноважених банків.

Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання створення та забезпечення функціонування центрів надання адміністративних послуг, у тому числі послуг соціального характеру, в форматі "Прозорий офіс"» від 11 жовтня 2017 р. № 736-р (набула чинності 11.10.2017 р.)

Коментар: Урядом забезпечено створення та функціонування центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП), у тому числі послуг соціального характеру, в форматі "Прозорий офіс" на територіях міст обласного значення та об'єднаних територіальних громад.

Таким чином, урядове рішення підвищує ефективність соціального обслуговування населення.

Основним недоліком реалізації проекту є проблеми із наданням ЦНАП повного обсягу найбільш затребуваних громадянами адміністративних послуг, обумовлені незадовільним виконанням положень чинного законодавства щодо передачі повноважень окремими центральними органами виконавчої влади та неготовністю органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій до виконання делегованих ним повноважень.

Постановою зазначено таке:

Затвердити перелік міст обласного значення та об'єднаних територіальних громад, що мають намір створити та забезпечити функціонування центрів надання адміністративних послуг, у тому числі послуг соціального характеру, в форматі “Прозорий офіс”

Міністерству соціальної політики разом з Міністерством фінансів під час підготовки проекту закону про Державний бюджет України на відповідний рік передбачати видатки для співфінансування проведення робіт (у тому числі капітального ремонту, реконструкції, будівництва, реставрації), пов'язаних із створенням і забезпеченням функціонування центрів надання адміністративних послуг, у тому числі послуг соціального характеру, в форматі “Прозорий офіс”

Міністерству соціальної політики за погодженням з Міжнародним банком реконструкції та розвитку у межах виконання проекту “Модернізація системи соціальної підтримки населення України” забезпечувати відповідним обладнанням створені центри надання адміністративних послуг, у тому числі послуг соціального характеру, в форматі “Прозорий офіс” та організовувати навчання спеціалістів таких центрів

Рекомендувати органам місцевого самоврядування міст обласного значення, об'єднаних територіальних громад

визначити приміщення для створення та забезпечення функціонування центрів надання адміністративних послуг, у тому числі послуг соціального характеру, в форматі “Прозорий офіс” з метою підвищення ефективності соціального обслуговування населення з урахуванням вимог Примірного положення про центр надання адміністративних послуг

забезпечити розроблення проектно-кошторисної документації для проведення робіт (у тому числі капітального ремонту, реконструкції, будівництва, реставрації), отримання письмового звіту експертної організації за результатами експертизи проекту будівництва, а також інших необхідних документів

забезпечити проведення робіт (у тому числі капітального ремонту, реконструкції, будівництва, реставрації), пов'язаних із створенням і забезпеченням функціонування центрів надання адміністративних послуг, у тому числі послуг соціального характеру, в форматі “Прозорий офіс”, на умовах співфінансування (з місцевих бюджетів — не менш як 10 відсотків).

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету міським бюджетам мм. Дніпра, Житомира, Кам'янська, Києва, Кропивницького, Львова, Новограда-Волинського, Одеси, Харкова та Черкас на проведення робіт, пов'язаних із створенням і забезпеченням функціонування центрів надання адміністративних послуг у форматі "Прозорий офіс" на 2017 рік» від 11 жовтня 2017 р. № 779 (набула чинності 11.10.2017 р.)

Коментар: Відповідно до частини другої статті 97 Бюджетного кодексу України Уряд затвердив Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету міським бюджетам Дніпра, Житомира, Кам'янська, Києва, Кропивницького, Львова, Новограда-Волинського, Одеси, Харкова та Черкас на проведення робіт, пов'язаних із створенням і забезпеченням функціонування центрів надання адміністративних послуг у форматі "Прозорий офіс" на 2017 рік.

Головним розпорядником субвенції є Мінсоцполітики України. Розпорядники субвенції за місцевими бюджетами визначаються за рішеннями відповідних рад про такі бюджети згідно із законодавством. Субвенція спрямовується на будівництво, реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт приміщень для центрів надання адміністративних послуг, у тому числі послуг соціального характеру, у форматі "Прозорий офіс" мм. Дніпра, Житомира, Кам'янська, Києва, Кропивницького, Львова, Новограда-Волинського, Одеси, Харкова та Черкас. Постановою визначено перелік документів, необхідних для отримання субвенції місцевою радою, повноваження робочої групи, причини відмови у субвенції, порядок складення та подання фінансової та бюджетної звітності.

Таким чином, реалізація акта дасть змогу забезпечити створення центрів надання адміністративних послуг, у тому числі послуг соціального характеру, у форматі «Прозорий офіс» за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам міст обласного значення.

Основними ризиками реалізації проекту є суб'єктивність у прийнятті рішень щодо доцільності надання субвенції, пропорційному їх розподілі та визначення напрямків використання цих коштів.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію пілотного проекту із впровадження електронних аукціонів з розподілу часток щорічної національної квоти на імпорту озоноруйнівних речовин» від 4 жовтня 2017 р. № 756 (набула чинності 04.10.2017 р.)

Коментар: Уряд прийняв рішення щодо реалізації пілотного проекту із впровадження електронних аукціонів із розподілу часток щорічної національної квоти на імпорту озоноруйнівних речовин.

Постановою передбачається опрацювати в рамках пілотного проекту механізму розподілу часток щорічної національної квоти на імпорту озоноруйнівних речовин шляхом проведення електронних аукціонів. Зокрема, суб'єкти господарювання в режимі електронних торгів зможуть придбати частки національної квоти за кінцевою вартістю лотів, що формується відповідно до пропозицій учасників без встановлення її мінімальної суми.

Прийняття акта дозволить визначити тимчасовий порядок проведення розподілу на електронному аукціоні щорічної національної квоти між суб'єктами господарювання в межах дозволеного обсягу та контролю імпорту озоноруйнівних речовин з метою забезпечення дотримання міжнародних зобов'язань України відповідно до Монреальського протоколу про речовини, що руйнують озоновий шар.

1.4. Банківська діяльність

Постанова Правління Національного банку України «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України» від 3 жовтня 2017 р. №98 (набула чинності 5.10.17 р.)

Коментар: Постановою скасовано певні вимоги до банків для проведення аналізу фінансових операцій, а саме:

НБУ скасовано вимогу до банків надавати йому скан-копії документів, на підставі яких вони здійснювали аналіз фінансових операцій своїх клієнтів. Зазначеними документами є:

виписки клієнтів та скан-копій документів, які є підставою для здійснення операцій, крім рішення емітента про виплату дивідендів іноземному інвестору (використовується для аналізу попиту);

висновки за кожним договором, анкет клієнтів та інших документів стосовно вжитих банком заходів під час здійснення аналізу і перевірки інформації про фінансові операції та їх учасників.

Це має зменшити паперовий документообіг, скоротити витрати часу та коштів банківських установ.

2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ, ЯКІ НАБУЛИ ЧИННОСТІ У ЖОВТНІ 2017 р.

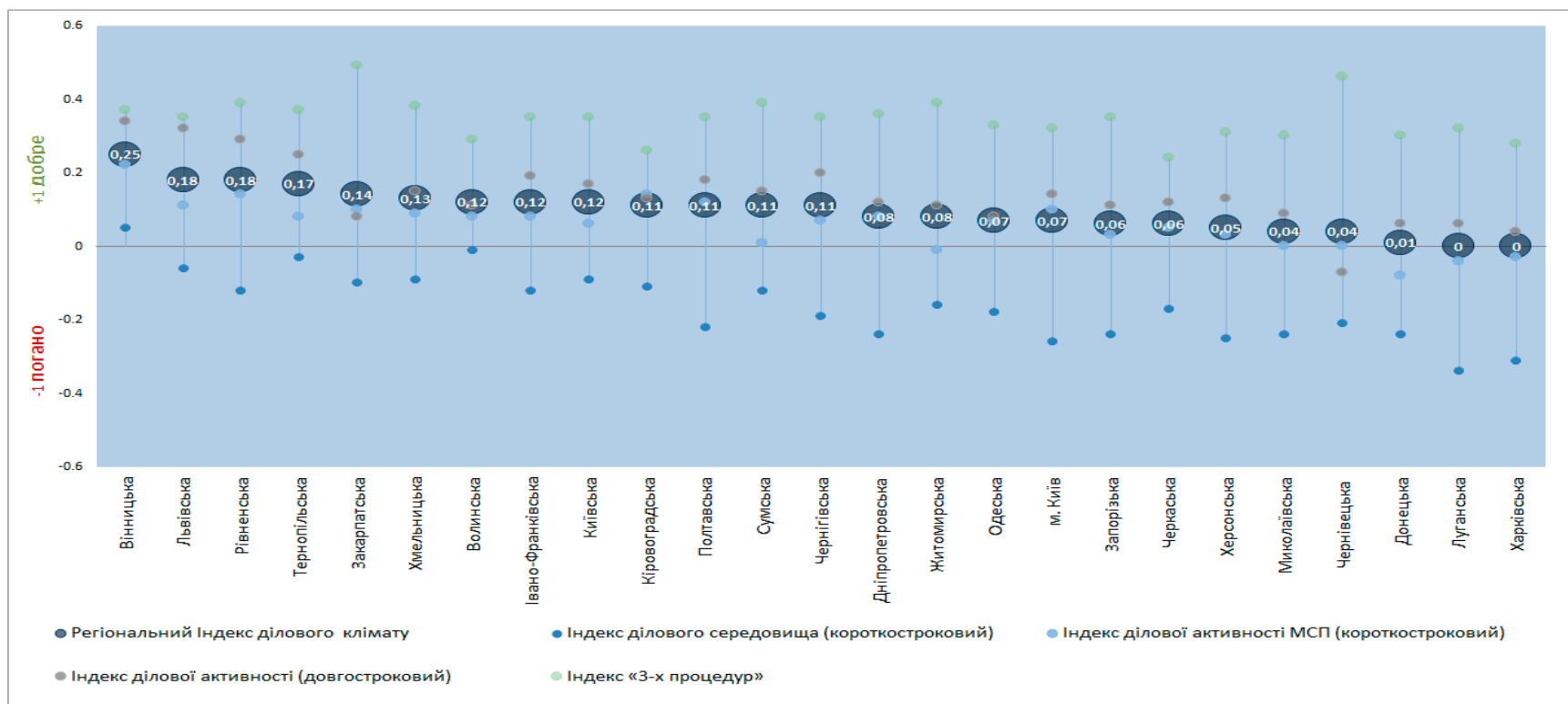
Сфера регулювання	Назва законодавчого документу	Дата набуття чинності	№ Моніторингу
Реєстраційна сфера	Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного демографічного реєстру та надання з нього інформації, взаємодії між уповноваженими суб'єктами, а також здійснення ідентифікації та верифікації» від 18 жовтня 2017 р. № 784	18.10.2017	Моніторинг за жовтень
Адміністративні послуги, дозвільна система та ліцензування	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення розвитку електронного урядування у сфері надання адміністративних послуг» від 4 жовтня 2017 р. № 770	04.10.2017	Моніторинг за жовтень
	Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання створення та забезпечення функціонування центрів надання адміністративних послуг, у тому числі послуг соціального характеру, в форматі "Прозорий офіс"» від 11 жовтня 2017 р. № 736-р	11.10.2017	Моніторинг за жовтень
	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету міським бюджетам м.м. Дніпра, Житомира, Кам'янська, Києва, Кропивницького, Львова, Новограда-Волинського, Одеси, Харкова та Черкас на проведення робіт, пов'язаних із створенням і забезпеченням функціонування центрів надання адміністративних послуг у форматі "Прозорий офіс" на 2017 рік» від 11 жовтня 2017 р. № 779	11.10.2017	Моніторинг за жовтень

2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ, ЯКІ НАБУЛИ ЧИННОСТІ У ЖОВТНІ 2017 р.

Сфера регулювання	Назва законодавчого документу	Дата набуття чинності	№ Моніторингу
Адміністративні послуги, дозвільна система та ліцензування	Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію пілотного проекту із впровадження електронних аукціонів з розподілу часток щорічної національної квоти на імпорту озоноруйнівних речовин» від 4 жовтня 2017 р. № 756	04.10.2017	Моніторинг за жовтень
Банківська діяльність	Постанова Правління Національного банку України «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України» від 3 жовтня 2017 р. №98	05.10.2017	Моніторинг за жовтень

3. ПРАКТИКА ДЕРЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

3.1. За даними рейтингу Інституту економічних досліджень та політичних консультацій (далі – ІЕД) визначено 5 регіонів з найкращим бізнес-кліматом. Рейтинг є частиною «Щорічної оцінки ділового клімату», який ІЕД підготував у 2016 та 2017 роках. Рейтинг регіонального індексу ділового клімату для всіх областей України склали на основі опитування підприємців щодо 4 критеріїв: якість ділового середовища, поточна бізнес активність, довготривала бізнес активність та оцінка основних 3 регуляторних процедур (реєстрації, податкового адміністрування, перевірок).

[1] Названо регіони України з найкращим бізнес-кліматом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://news.dtki.ua/society/community/45688>

Перше місце серед регіонів посіла Вінницька область. Це єдина область України, де підприємці позитивно оцінили поточний стан ділового середовища. Також на Вінниччині зафіксовано найвищі довгострокові очікування серед всіх регіонів України.

До топ-5 також увійшли 4 області Західної України: (2 місце) Львівська та (3) Рівненська з високими довгостроковими очікуваннями, (4) Тернопільська з високим рейтингом регуляторних процедур та (5) Закарпатська з дуже помірним бізнес оптимізмом та суттєвим покращенням якості регуляторних процедур.

Найгірші результати зафіксовано для Харківської області (25 місце) з найнижчою оцінкою ділового середовища, Луганської області (24), де індекс регуляторних процедур виявився вищим, ніж на Харківщині, та Донецької області (23) з низькою поточною діловою активністю.

3.2. Україна зайняла 76 місце в черговому рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business-2018. У порівнянні з минулим роком країна піднялася на 4 позиції.

Показатели Украины в рейтинге Doing Business - 2018

[2] Инфографика: Doing Business-2018. Что изменилось в Украине за годы реформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.liga.net/infografica/356701_doing-business-2018-cto-izmenilos-v-ukraine-za-gody-reform.html

Що змінилося за рік

1. Звіт за підсумками 2017 року свідчить про те, що істотно спростилася процедура отримання дозволів на будівництво, а саме, Україна піднялася на 105 позицій.

2. Триває виведення з тіні податків (+41 позиція за рік).

3. Відзначаються досягнення країни в здешевленні вартості будівництва через істотне зниження обов'язкових внесків в соціальну та інженерно-транспортну інфраструктуру. Крім того, за рік Україні вдалося покращити показник відповідальності топ-менеджерів і легкості виплат акціонерам.

Загалом, найбільш суттєвими змінами за останні роки стали:

1) за 2014-2017 роки Україна піднялася в рейтингу на 20 позицій. Найсуттєвіші поліпшення відбулися в сфері оподаткування (+65 позицій за 4 роки), і в підключенні до електромереж (+57 позицій).

2) поліпшилася ситуація з отриманням дозволів на будівництво і в сфері міжнародної торгівлі. За цими показниками Україна піднялася за 4 роки на 35 позицій.

3) з 2014 року не вдалося поліпшити результати в частині доступу до кредитних ресурсів, питань неплатоспроможності та реєстрації власності.

4. ПЕРСПЕКТИВНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Дерегулювання в сфері економічного розвитку та торгівлі України

1) Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 12.10.2017 р.)

Загальна спрямованість: стимулювання бізнес активності в Україні та лібералізації регулювання зовнішньоекономічної діяльності шляхом:

виключення спеціальної санкції у вигляді накладення штрафу у випадках несвоєчасного виконання або невиконання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності своїх обов'язків згідно з цим або пов'язаних з ним законів України.

застосуванню спеціальної санкції у вигляді індивідуального режиму ліцензування зовнішньоекономічної діяльності Міністерством передуватиме офіційне попередження з пропозицією надати протягом 45 днів матеріали, що свідчать про усунення правопорушення станом на дату направлення суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності відповіді або щодо неможливості (безперспективності) усунення цього правопорушення, і такі матеріали слугуватимуть підставою для незастосування цієї санкції;

застосування спеціальної санкції у вигляді тимчасового зупинення зовнішньоекономічної діяльності виключно за поданнями Служби безпеки України у випадках, коли суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності проводяться дії, пов'язані з фінансуванням незаконних збройних формувань, посягання на національні інтереси, національну безпеку та територіальну цілісність України

до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, у яких сума простроченої заборгованості не перевищує 10 тис. євро спеціальна у вигляді накладення штрафу не застосуватиметься;

зменшення на 25% максимальних строків розгляду матеріалів щодо скасування (застосування, тимчасове зупинення дії) спеціальних санкцій, тощо

Цілі державного регулювання

зміни порядку застосування спеціальної санкції;
уточнення підстав для скасування або тимчасового зупинення дії спеціальної санкції;
зменшення строків розгляду клопотань суб'єктів господарювання про скасування (тимчасове зупинення дії) спеціальної санкції.

Мета законопроекту

лібералізація законодавства у сфері зовнішньоекономічної діяльності

Переваги

зменшення кількості застосувань спеціальних санкцій;
скасування випадки застосування спеціальних санкцій при відсутності правопорушень на дату підписання самого наказу Міністерства;
зменшення корупційні ризики у зв'язку з появою можливостей у суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності при розгляді питання про застосування спеціальних санкцій надсилати матеріали щодо усунення правопорушень або фактичної неможливості їх усунення;

Ризики

ризик виведення капіталу; відтягування строків розрахунків на суму, що не перевищує 10 тисяч євро

Результатом прийняття Закону України буде зниження регуляторного навантаження у сфері зовнішньоекономічної діяльності, зростання привабливості України для іноземних суб'єктів господарювання та інвесторів, зростання зовнішньоторговельного обороту держави в цілому.

2) Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правової охорони винаходів і корисних моделей» від 19.10.2017 р.

Загальна спрямованість: досягнення європейського рівня охорони прав інтелектуальної власності, виконання зобов'язань, взятих Україною відповідно до Угоди про асоціацію, адаптацію національних актів законодавства до права Європейського союзу.

Прийняття Закону забезпечить досягнення європейського рівня охорони прав інтелектуальної власності на винаходи і корисні моделі, стимулювання винахідницької діяльності в Україні, виконання зобов'язань, взятих Україною відповідно до Угоди про асоціацію в частині імплементації в національне законодавство положень Угоди про асоціацію та актів ЄС у сфері охорони прав на винаходи і корисні моделі.

Цілі державного регулювання

розширення переліку об'єктів технологій, на які не поширюється правова охорона; передбачення можливості подання заявок в електронній формі; уточнення порядку надання додаткової охорони прав на винаходи; розширення переліку прав та обов'язків суб'єктів прав на винаходи (корисні моделі);

Мета законопроекту

узгодження положень чинного законодавства України у сфері інтелектуальної власності з директивами та регламентами ЄС, імплементація відповідних положень Угоди про асоціацію в частині правової охорони винаходів та корисних моделей.

Переваги

скорочення тривалості процедур реєстрації корисних моделей та винаходів; спрощення порядку додаткової охорони винаходів і корисних моделей

Ризики

потребує узгодженості з іншими нормативними документами зміння співвідношення між зареєстрованими корисними моделями і винаходами на користь останніх

Дерегулювання в сфері енергетики та вугільної промисловості країни

У сфері енергетики та вугільної промисловості реалізація політики дерегулювання (період моніторингу - жовтень 2017р.) характеризувалася такими законодавчими актами.

1) Проект Закону України «Про особливості погашення заборгованості, що утворилася на оптовому ринку електричної енергії» від 13.10.2017

Загальна спрямованість: впровадження нової моделі ринку електричної енергії

Отже, прийняття законопроекту створює умови для переходу на нову модель ринку електричної енергії.

Цілі державного регулювання

погашення дебіторської та кредиторської заборгованості, що утворилась на ДП «Енергоринок», що є необхідною умовою для запровадження нової моделі ринку електричної енергії

Мета законопроекту

повне погашення заборгованості, яка утворилась на оптовому ринку електричної енергії України

Переваги

покращення фінансово-економічного стану підприємств паливно-енергетичного комплексу; виконання Україною міжнародних зобов'язань в частині запровадження нової моделі ринку електричної енергії; створення умов для запровадження нової моделі ринку електричної енергії.

Ризики

відсутні

Дерегулювання в сфері ЗЕД

1) Проект Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України» від 30.10.2017 р.

Загальна спрямованість: удосконалення механізмів та процедур захисту вітчизняного товаровиробника від недобросовісного/зростаючого імпорту в Україну, що заподіює істотну шкоду або загрожує заподіянням такої шкоди галузі вітчизняного виробництва подібних товарів.

Прийняття Закону України "Про внесення змін до Митного кодексу України" сприятиме впровадженню додаткового способу забезпечення митних платежів, що дозволить підвищити ефективність та оперативність застосування заходів торговельного захисту для попередження заподіяння шкоди вітчизняному товаровиробнику внаслідок демпінгового, субсидованого чи зростаючого імпорту.

Цілі державного регулювання

встановлення додаткового способу оперативного реагування для забезпечення можливості протидії проявам недобросовісного/зростаючого імпорту, що завдає шкоду вітчизняним товаровиробникам, шляхом справляння митних платежів у формі депозиту або боргового зобов'язання.

Мета законопроекту

необхідність впровадження способу забезпечення сплати митних платежів у формі фінансової гарантії у вигляді грошової застави, який дасть можливість застосовувати як попередні захисні заходи, так і оперативно реагувати на факти ухилення від сплати антидемпінгових/антисубсидійних/компенсаційних мит суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

Переваги

підвищення оперативності реагування на прояви зростаючого імпорту та недобросовісної конкуренції з боку іноземних виробників та експортерів;
підвищення прозорості антидемпінгових, антисубсидійних та спеціальних розслідувань;
спрощення прийняття законодавства та процедур, зменшення витрати на підготовку матеріалів та документації в ході антидемпінгових, антисубсидійних та спеціальних розслідувань.

Ризики

необґрунтоване дублювання санкцій;
ризик необґрунтованого відволікання коштів суб'єктів зед

Дерегулювання в сфері ЗЕД

2) Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 30.10.2017 р.

Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» від 30.10.2017 р.

Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 30.10.2017 р.

У зв'язку зі схожістю розглянемо ці Законопроекти разом

Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 30.10.2017 р.	Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» від 30.10.2017 р.	Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 30.10.2017 р.
Загальна спрямованість		
приведення чинного законодавства у відповідність з положеннями Угоди про субсидії та компенсаційні заходи;	удосконалення процедури використання інструментів торговельного захисту від порушення та проведення антисубсидиційних розслідувань до умов застосування та ефективності дії компенсаційних заходів.	вдосконалення механізму проведення захисних розслідувань, а також механізму застосування захисних заходів за результатами проведення зазначених розслідувань з урахуванням викликів сьогодення, оскільки політика "відкритості" України у торговельній сфері має як переваги від вільної торгівлі та відкритого ринку, так і свої недоліки.

Цілі державного регулювання

удосконалення процедури використання інструментів торговельного захисту від порушення; проведення антидемпінгових розслідувань до умов застосування та ефективності дії антидемпінгових заходів; підвищення прозорості при проведенні антисубсидиційних розслідувань; встановлення загальних (рамкових) засад для забезпечення можливості протидії проявам зростаючого імпорту

Мета законопроекту

вдосконалення механізму проведення антидемпінгових (антисубсидиційних, захисних) розслідувань та застосування антидемпінгових (компенсаційних, захисних) заходів за результатами таких розслідувань з урахуванням міжнародної практики використання інструментів торговельного захисту.

Переваги

підвищення оперативності реагування на прояви недобросовісної конкуренції з боку іноземних виробників та експортерів;
дотримання принципу прозорості проведення антисубсидиційного, антидемпінгового розслідування та його передбачуваності.
спрошення сприйняття законодавства та процедур з метою розширення кола його «користувачів» серед бізнесу;
зменшення витрати на підготовку матеріалів та документації в ході антидемпінгових розслідувань.
чіткі часові межі для кожного процедурного етапу розслідування,
можливість проводити консультації із заінтересованими сторонами стосовно попереднього рішення,
введення в дію механізму справляння антисубсидиційного мита у вигляді гарантії

Ризики

корупційна складова під час проведення розслідувань

Прийняття цих Законів України підвищить транспарентність та ефективність застосування Україною антидемпінгових заходів для захисту внутрішнього ринку від недобросовісного імпорту з урахуванням сучасної міжнародної практики.

Дерегулювання в сфері аграрної політики та продовольства України

1) Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо підвищення прозорості при погодженні документації із землеустрою та врегулювання інших питань у сфері землеустрою» від 23.10.2017 р.

Загальна спрямованість: підвищення прозорості дій органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які виникають у сфері земельних відносин

Прийняття Закону забезпечить публічність дій органів державної влади під час погодження документації із землеустрою, погодження всіх видів документації із землеустрою територіальними органами Держгеокадастру за принципом екстериторіальності.

Дерегулювання в сфері геології та надр України

Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” (щодо погодження надання надр у користування)» від 02.10.2017 р.

Загальна спрямованість: дерегуляція у сфері користування надрами

Прийняття Закону призведе до покращення для надрокористувачів умов провадження господарської діяльності у сфері надрокористування.

Дерегулювання в сфері геодезії, картографії та кадастру України

Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо підвищення прозорості при погодженні документації із землеустрою та врегулювання інших питань у сфері землеустрою» від 24.10.2017 р.

Загальна спрямованість: забезпечення захисту інтересів суб'єктів господарювання у сфері землеустрою

Цілі державного регулювання

удосконалення механізму погодження документації із землеустрою та спрощення такої процедури

Мета законопроекту

погодження всіх видів документації із землеустрою територіальними органами Держгеокадастру за принципом екстериторіальності та запровадження публічності надання висновків про розгляд документації із землеустрою органами державної влади та місцевого самоврядування

Переваги

усунення безпосереднього спілкування розробника документації із землеустрою та посадової особи органу державної влади

Ризики

потребує узгодження з іншими нормативно-правовими актами

Прийняття Закону забезпечить публічність дій органів державної влади під час погодження документації із землеустрою, погодження всіх видів документації із землеустрою територіальними органами Держгеокадастру за принципом екстериторіальності.

5. ОЦІНКА ПРОВЕДЕННЯ АРВ ПРОЕКТІВ РЕГУЛЯТОРНИХ АКТІВ

З метою оцінювання якості роботи регуляторних органів у сфері проведення АРВ проектів нормативно-правових актів, на основі методики проведення аналізу впливу регуляторного акта (Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта» від 11 березня 2004 р. № 308) було розроблено методичний підхід. Оцінка відбувається за критерієм наявності якісної та кількісної складової в аналізі регуляторного впливу проектів. Згідно до пункту 10 Постанови КМУ «Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта» від 11 березня 2004 р. № 308, Додатків 2,3,4 до Методики (в редакції постанови КМУ від 15.03.2016 № 308), кількісна оцінка проекту передбачає аналіз витрат на одного суб'єкта господарювання великого і середнього підприємництва; аналіз бюджетних витрат на адміністрування регулювання для суб'єктів великого і середнього підприємництва; аналіз М-тесту та аналіз показників результативності регуляторного акта, які встановлюються протягом різних періодів після набрання чинності актом. Таким чином, для оцінки кількісної складової можна виділити наступні складові:

1. Визначення усіх прийнятних альтернативних способів досягнення зазначених цілей
2. Визначення очікуваних результатів прийняття акта з розрахунком витрат на виконання вимог регуляторного акта для органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування
3. Визначення показників результативності акта

$$K_k = K_{fk}/K_{kz}, \quad (1)$$

де, K_k – коефіцієнт повноти кількісної оцінки

K_{fk} – число фактично оцінених кількісних показників

K_{kz} – число кількісних показників для відповідного АРВ

$$K_{kz} = K_{\text{сум}} - K_{kx},$$

де, $K_{\text{сум}}$ – максимальне число кількісних показників затверджених методикою. Число кількісних показників може бути 23 (за умови, що проведено М-тест) або 15 (за умови, що М-тест відсутній)

K_{kx} – число кількісних показників затверджених методикою, розрахунок яких не передбачено окремим регуляторним актом.

Загальна сума кількісних показників може бути 23 (за умови, що проведено М-тест) або 15 (за умови, що М-тест відсутній).

Крім того, згідно з п.11 Постанови, у разі неможливості обчислення розмірів прогнозних значень показників результативності чи іншої вигоди або витрати наводиться їх текстовий опис. Отже, за наявності лише текстового опису кількісних показників, для проведення оцінки, вони вважаються проаналізованими описовим методом та позначаються, як «О». Для оцінки співвідношення кількості показників, наведених в текстовій та числовій формах, застосовується коефіцієнт описового заміщення кількісних показників (K_o), який дорівнює:

$$K_o = K_{ko}/K_{ok}, \quad (2)$$

де, K_o – коефіцієнт описового заміщення кількісних показників

K_{ko} – число показників оцінених описовим способом

K_{ok} – число оцінених кількісних показників

Для оцінки якісної складової аналізу можливо виділити такі критерії як:

1. Визначення проблеми, яку передбачається розв'язати шляхом державного регулювання
2. Визначення цілей державного регулювання
3. Визначення усіх прийнятних альтернативних способів досягнення зазначених цілей
4. Опис механізму, який пропонується застосувати для розв'язання проблеми
5. Обґрунтування можливості досягнення визначених цілей у разі прийняття регуляторного акта
6. Обґрунтування запропонованого строку дії акта
7. Визначення заходів, з допомогою яких буде здійснюватися відстеження результативності акта

Відповідно до цього, ступінь повноти проведення якісного аналізу може бути оцінений за допомогою коефіцієнту повноти якісної оцінки (Кяк), який розраховується наступним чином:

$$\text{Кяк} = \text{Коя} / \text{Кяз}, \text{ де} \quad (3)$$

де, Кяк – коефіцієнт повноти якісної оцінки

Коя – число оцінених якісних показників

Кяз – число якісних показників для відповідного АРВ

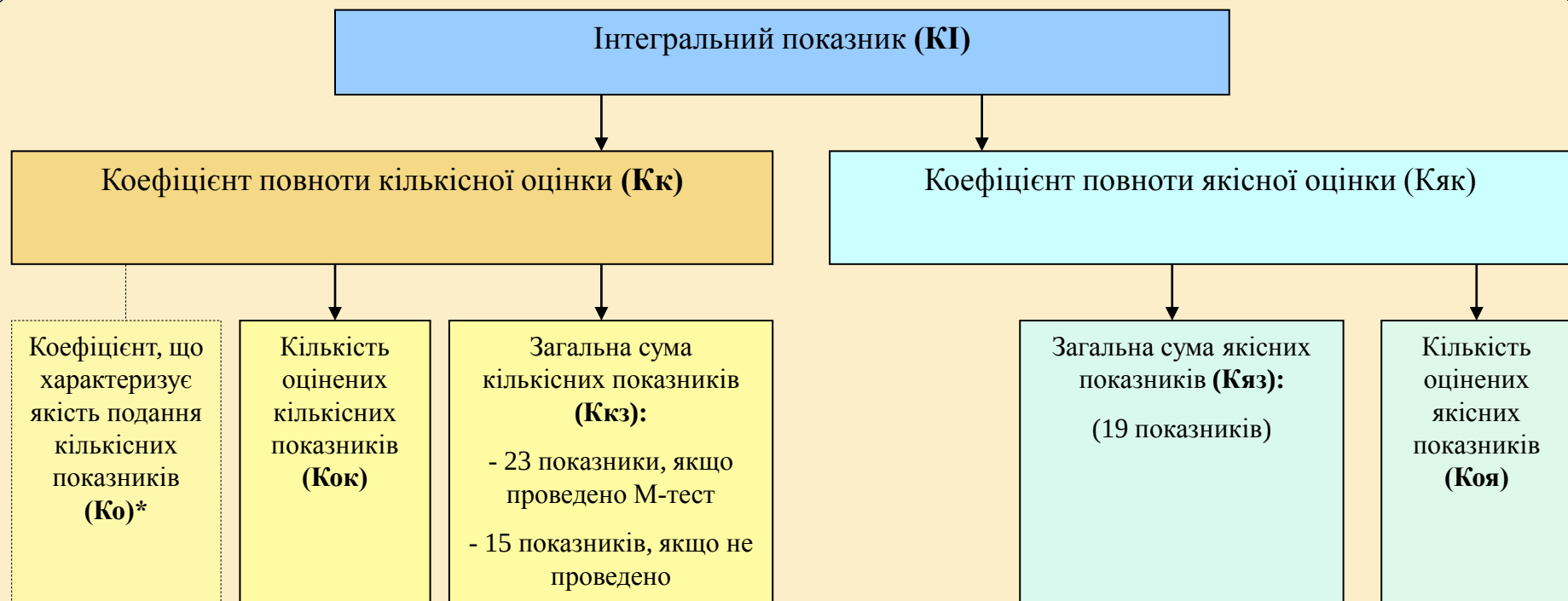
$$\text{Кяз} = \text{Ксум} - \text{Кях}$$

де, Ксум – максимальне число якісних показників затверджених методикою. Число якісних показників дорівнює 19

Кях – число якісних показників затверджених методикою, розрахунок яких не передбачено окремим регуляторним актом.

Загальна сума якісних показників (Ксум) дорівнює 19. Кях - кількість якісних показників, розрахунок яких не передбачено методикою.

Для ранжування державних органів за повнотою розробки АРВ проектів нормативно-правових актів використано інтегральний показник, який враховує кількісні та якісні коефіцієнти та містить наступні складові (рис.1).

- Коефіцієнт, що характеризує якість подання кількісних показників є складовою частиною коефіцієнту повноти кількісної оцінки, проте не використовується при розрахунку інтегрального показника.

- $$KI = (Kяк + Kк) / 2, \text{ де}$$

Kяк - коефіцієнт повноти якісної оцінки

Kк - коефіцієнт повноти кількісної оцінки

Для проведення оцінки було введено наступні позначення: «+» - оцінка проведена; «-» - оцінка не проведена, «o» - оцінка проведена описовим способом, «х» - проведення оцінки не передбачено, «№*» - проект регуляторного акту має дерегулятивний характер.

Результати проведення оцінки АРВ проектів нормативно-правових актів за жовтень 2017 р.

	Назва державного органу	Кількість проектів НПА	Кяк*	Кк	Ко	КІ	Рейтинг
Міністерства							
1	Міністерство соціальної політики України	6 (4 АРВ відсутні)	0,25	0,22	0,07	0,24	17
2	Міністерство регіонального розвитку та будівництва	2	0,76	0,39	0,35	0,58	11
3	Міністерство внутрішніх справ України	3	0,75	0,45	0,22	0,60	10
4	Міністерство освіти і науки України	1	0,95	0,96	0,17	0,95	1
5	Міністерство фінансів України	1	0,84	0,57	0,43	0,71	6
6	Міністерство інфраструктури України	1	0,63	0,33	0,27	0,48	13
7	Міністерство економічного розвитку та торгівлі	7	0,85	0,65	0,40	0,75	3
8	Міністерство аграрної політики та продовольства України	7	0,74	0,57	0,38	0,66	8
9	Міністерство енергетики та вугільної промисловості України	4	0,68	0,53	0,39	0,60	10
10	Міністерство охорони здоров'я України	1	0,79	1,00	0,22	0,89	2
11	Міністерство екології та природних ресурсів	3	0,67	0,33	0,27	0,50	12

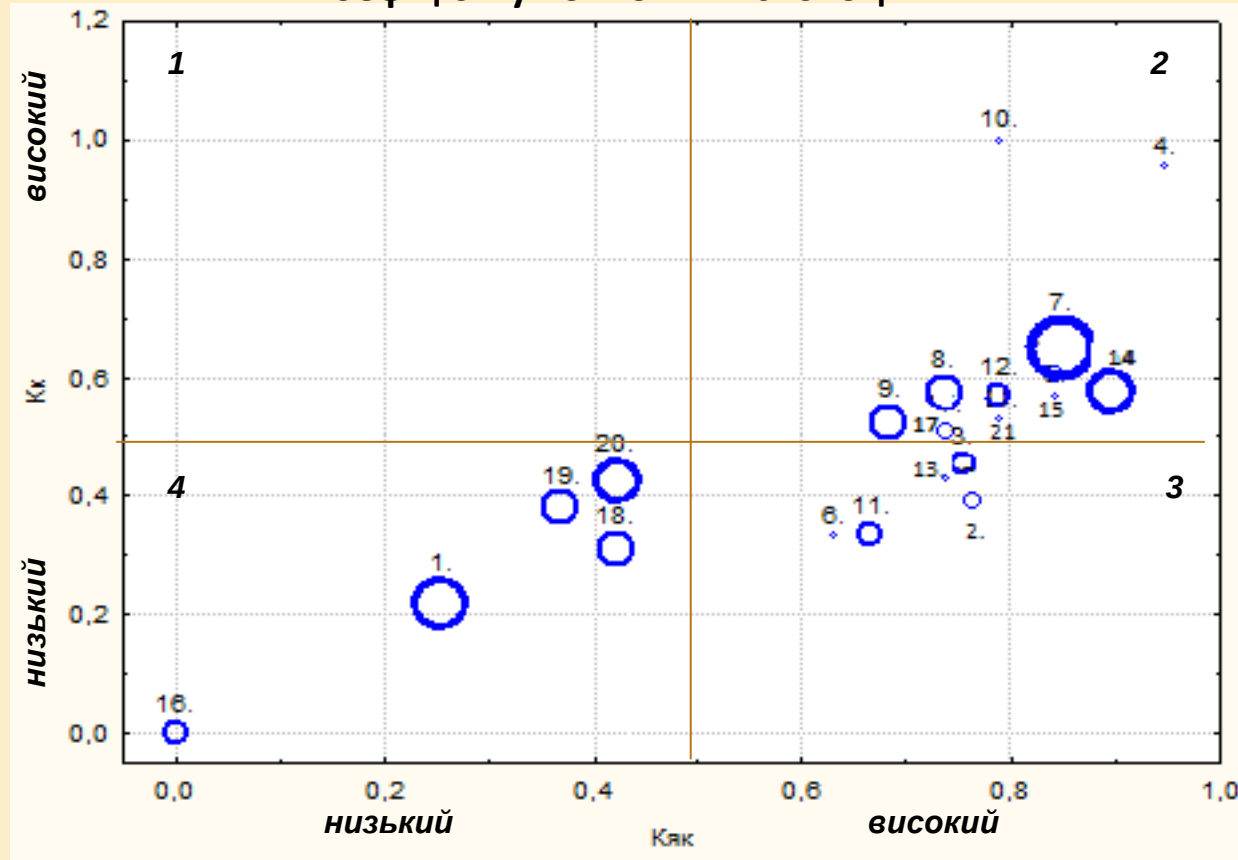
*В таблицях значення Кяк, Кк і Ко наведено у вигляді середніх арифметичних по кожному центральному органу виконавчої влади (далі – ЦОВВ)

Результати проведення оцінки АРВ проектів нормативно-правових актів за жовтень 2017 р.

№	Назва державного органу	Кількість проектів НПА	Кяк	Кк	Ко	КІ	Рейтинг
Служби та інспекції							
12	Державна аудиторська служба	3	0,79	0,57	0,38	0,68	7
13	Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України	1	0,74	0,43	0,14	0,58	11
14	Державна служба України з надзвичайних ситуацій	5	0,89	0,58	0,15	0,74	4
15	Державна інспекція ядерного регулювання України	1	0,84	0,61	0,26	0,73	5
16	Державна екологічна інспекція України	3 (3 АРВ відсутні)	0	0	0	0	18
17	Державна фіскальна служба України	2	0,74	0,51	0,31	0,63	9
18	Державна служба України з питань праці	4 (2 АРВ відсутні)	0,42	0,31	0,14	0,36	16
19	Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками	4 (2 АРВ відсутні)	0,37	0,38	0,13	0,37	15
20	Державна служба геології та надр України	5 (1 АРВ відсутній)	0,42	0,43	0,32	0,42	14
Фонди, комітети, комісії							
21	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	1	0,79	0,53	0,33	0,66	8
22	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації	1	0,84	0,61	0,30	0,73	5

Для інтерпретації отриманих даних було побудовано матрицю розподілу державних органів за коефіцієнтами повноти кількісної та якісної оцінок та кількості розроблених проектів регуляторних актів. Наведена матриця складається з 4 квадрантів. З точки зору аналізу, найкращим вважається 2 квадрант, оскільки до нього увійшли державні органи, які провели максимально повний якісний і кількісний аналіз проектів НПА. Найгіршим є 4 квадрант, в якому коефіцієнти повноти якісної та кількісної оцінки є найнижчими. 1 квадрант має високі / середні показники K_k та низькі / середні показники $K_{як}$, що свідчить про значну емпіричну основу однак недостатність якісних характеристик аналізу. 3 квадрант характеризується низьким /середнім значення K_k та високим $K_{як}$, що характеризує недостатність статистичних підтверджень ефективності проекту НПА.

Розподіл державних органів за значеннями коефіцієнту повноти кількісної оцінки та коефіцієнту повноти якісної оцінки

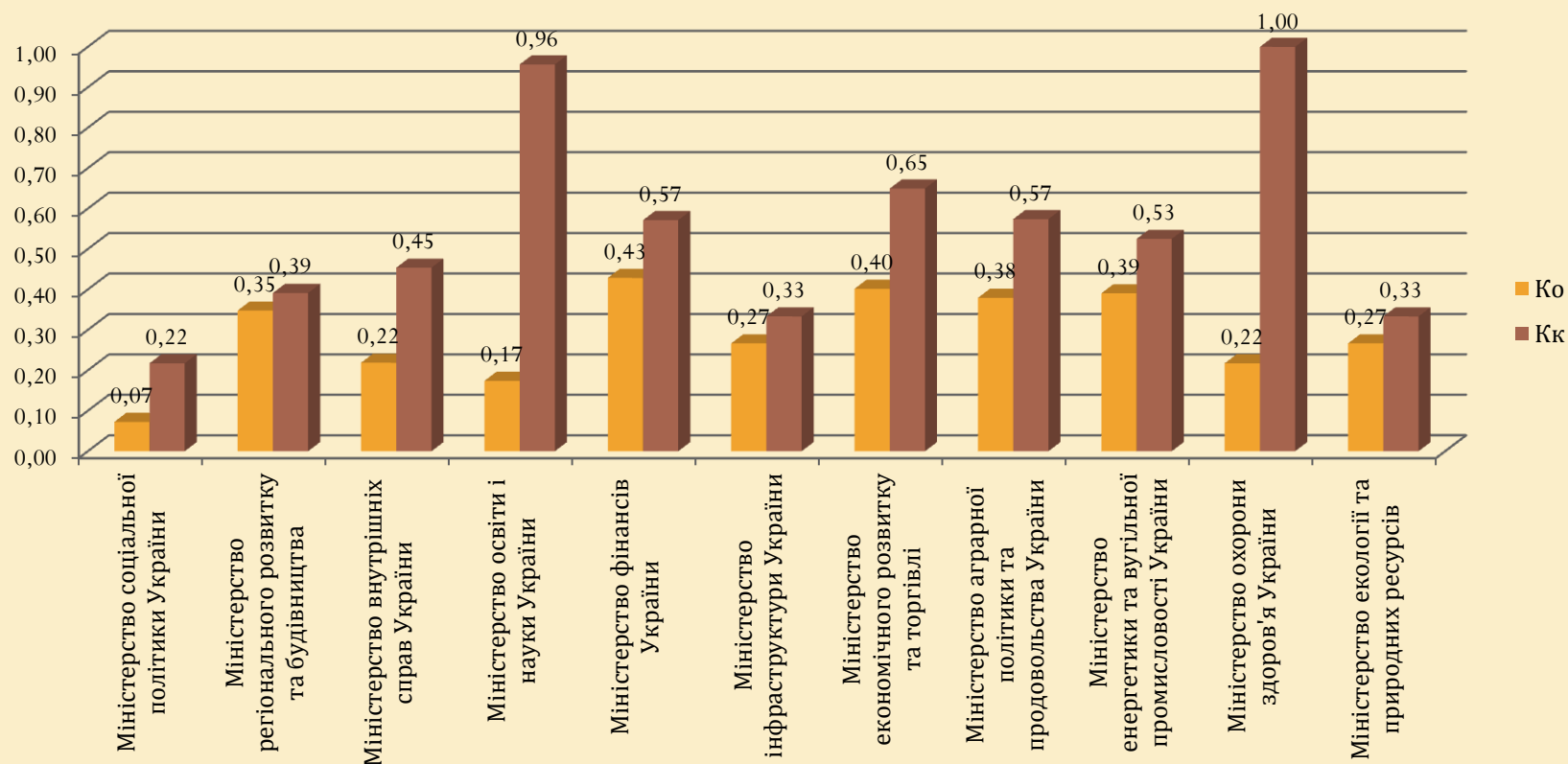

Номера державних органів на рис. відповідають порядковому номеру органу в табл. на слайдах 32,33

Згідно до матриці, майже всі ЦОВВ потрапили до 2 та 3 квадрантів, які є найкращим з точки зору аналізу, оскільки мають найбільші значення Кк та Кяк. Найгіршим у матриці є 4 квадрант, до якого увійшли 5 органів: Міністерство соціальної політики України, Державна екологічна інспекція України, Державна служба України з питань праці, Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками та Державна служба геології та надр України, що обґрунтовано відсутністю більшості АРВ до проектів.

У жовтні розроблено 63 проекти нормативно-правових актів, що на 11,27 % менше, ніж у вересні. Всі АРВ розроблені за новою методикою, проте до 12 проектів АРВ відсутній або з'явився на офіційних сайтах пізніше, ніж сам проект, що є порушенням норм ст. 9 Закону України № 1160 в частині обов'язковості оприлюднення проекту нормативно-правового акта разом з АРВ до нього. Крім того, спостерігається ситуація оприлюднення АРВ на сайті Державної регуляторної служби та відсутності його на офіційному сайті органу розробника.

Співвідношення коефіцієнту описового заміщення кількісних показників та коефіцієнту повноти кількісної оцінки (за міністерствами)

Найкращі показники коефіцієнту повноти кількісної оцінки отримали Міністерство освіти і науки України, Міністерство економічного розвитку та торгівлі, Міністерство освіти і науки України, які потрапили до групи з високим рівнем. Крім того, високі показники продемонстрували Міністерство аграрної політики та продовольства України та Державна інспекція ядерного регулювання України (де більшість кількісних показників також мають числові характеристики). Найгірші результати має Державна екологічна інспекція України, Міністерство екології та природних ресурсів, Державна служба України з питань праці, Міністерство інфраструктури України, Міністерство соціальної політики України, що пов'язано з відсутністю розрахунків більшості кількісних показників.

Згідно до даних таблиці (слайд 32,33), показники коефіцієнту повноти кількісної оцінки (K_k) в групах державних служб та інспекцій є середніми та вище середнього, що пов'язано з наявністю числового/текстового опису частини кількісних показників, окрім Державна екологічна інспекція України, де відсутній АРВ.

До групи з високими показниками K_k в розділі «Фонди, комітети, комісії» потрапили всі органи в даному місяці.

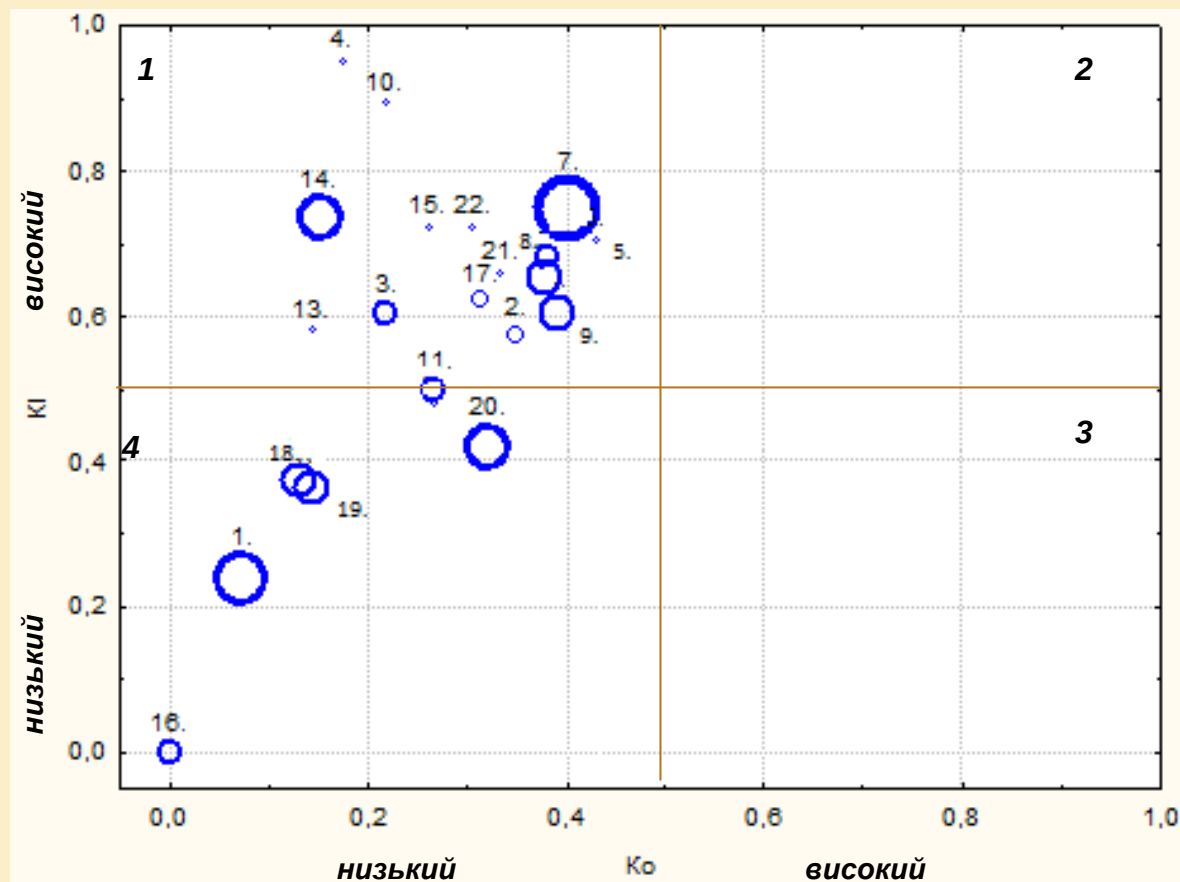
Для того, щоб зробити висновки про якість проведення кількісної оцінки, та визначити частку коефіцієнту описового заміщення кількісних показників в інтегральному, побудовано матрицю розподілу ЦОВВ за K_o та K_i . Наведена матриця складається з 4 квадрантів.

З точки зору аналізу, найкращим вважається 1 квадрант, оскільки до нього входять державні органи, які провели максимально повний кількісний аналіз проектів НПА та мають переважання кількісної оцінки над описовою.

Найгіршим є 3 квадрант, в якому коефіцієнти повноти кількісної оцінки є найнижчими, а коефіцієнт описового заміщення кількісних показників має високі значення.

2 квадрант характеризується високими значеннями коефіцієнту описового заміщення кількісних показників та низькими інтегральними показниками.

Розподіл державних органів за значеннями інтегрального показника та коефіцієнту описового заміщення кількісних показників

Згідно з результатами побудованої матриці можна зазначити, що більшість регуляторних органів продемонстрували високі показники, KI, та низькі показники Ko що свідчить про якість розроблених АРВ. У жовтні 2017р. нижче середнього показники якості АРВ було зафіксовано в шести з 22 ЦОВВ: Державна екологічна інспекція України; Міністерство соціальної політики України; Державна служба України з питань праці; Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками; Державна служба геології та надр України; Міністерство інфраструктури України, в яких показники KI нижче 0,5. Показники Ko в більшості проектів, є невисокими (0-0,43), що свідчить про наявність необхідної числової оцінки в більшості кількісних показників.

**Моніторинг підготовлено експертно-аналітичною групою
Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку
Національної Академії Наук України
за підтримки Об'єднання промисловців і підприємців Харківської області -
регіонального відділення Всеукраїнської громадської організації
«Український союз промисловців і підприємців»**

під керівництвом:

заступника директора НДЦ ІПР з наукової роботи доктора економічних наук, професора, Заслуженого економіста України **Ю. Б. Іванова**;

у складі:

старшого наукового співробітника, д.е.н., доцента **О. Ю. Іванової**;

старшого наукового співробітника, д.е.н., доцента **В. Ф. Тищенко**;

викладача кафедри управління фінансовими послугами ХНЕУ ім. С. Кузнеця, к.е.н. **В. М. Остапенко**

викладача кафедри оподаткування ХНЕУ ім. С. Кузнеця, к.е.н. **Ю. М. Малишко**;

аспірантів: **А. О. Удовенко, Г. С. Севостьянової**;

за участю:

виконавчого директора Об'єднання промисловців і підприємців Харківської області - регіонального відділення ВГО УСПП **Е. Є. Набоки**.